

POSTANOWIENIE

Dnia 24 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Widło

w sprawie prokurator X. Y.

po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej na posiedzeniu bez udziału stron w dniu 24 marca 2026 r.,

wniosku radcy prawnego M. S. - obrońcy prokurator Prokuratury Okręgowej w [...] X. Y. z dnia 27 listopada 2025 roku o zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności przez SSN Marka Dobrowolskiego w sprawie o sygn. akt I ZI 29/22

postanowił:

1. przekazać wniosek i sprawę oznaczoną sygn. akt I ZB 100/25 do rozpoznania Sądowi Najwyższemu w składzie spełniającym kryteria sądu (w rozumieniu art. 267 TFUE oraz art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w zw. z art. 47 Karty Praw Podstawowych) wynikających z wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 21 grudnia 2023 r., C-718/21, oraz "sądu ustanowionego ustawą" (art. 6 ust. 1 EKPC) wynikających z wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 23 listopada 2023 r., Wałęsa przeciwko Polsce, skarga nr 50849/21 oraz z 8 listopada 2021 r., Dolińska- Ficek, Ozimek, przeciwko Polsce, skargi nr 49868/19 i 57511/19;

2. w wykonaniu punktu pierwszego, akta sprawy przedstawić Prezesowi Sądu Najwyższego kierującemu pracą Izby Odpowiedzialności Zawodowej, celem dokonania ponownego przydziału sprawy.

UZASADNIENIE

1. Sąd Najwyższy z urzędu, w każdym stanie sprawy ma obowiązek badać, czy jest należycie obsadzony i spełnia standardy określone w przepisach z pkt. 1 postanowienia. W sprawie, sąd badając z urzędu należyta jego obsadę dostrzegł potrzebę zweryfikowania, spełnienia standardów, o których mowa w punkcie pierwszym postanowienia a wynikających z powołanych wyroków TSUE i ETPCz. i wskazanych tam przepisów. W wyniku tego badania Sąd uznał, że zaistniało ryzyko naruszenia wskazanych w pkt. 1 postanowienia przepisów i wynikających z nich standardów, w składzie wyznaczonym do rozpoznania niniejszej sprawy. Wobec obowiązku wynikającego z członkostwa RP w Unii Europejskiej i konieczności zapewnienia stronom postępowania w sprawie niniejszej prawa do sądu w rozumieniu art. 267 TFUE oraz art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, i art. 47 Karty Praw Podstawowych, a także art. 6 ust. 1 EKPC orzeczono jak w punkcie pierwszym i drugim niniejszego postanowienia z następujących najistotniejszych motywów określonych poniżej.
2. Po pierwsze, jeżeli chodzi o zapewnienie standardu z art. 6 ust. 1 EKPC („sądu ustanowionego ustawą”) Europejski Trybunał Praw Człowieka wskazał w §§ 281–338 wyroku w sprawie Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce (skargi nr 49868/19 i 57511/19), że powoływanie członków zasiadających w składach orzekających Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych odbyło się z naruszeniem podstawowych przepisów krajowych regulujących procedurę powoływania sędziów. Podobne zapatrywanie zawarł w wyroku pilotażowym z 23 listopada 2023 r., Wałęsa przeciwko Polsce, skarga nr 50849/21.
3. Ocena dokonana przez Europejski Trybunał Praw Człowieka odnosi się bez różnicy do wszystkich sędziów powołanych do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, którzy zostali do niej powołani w analogicznych okolicznościach, a w szczególności na podstawie uchwały nr 331/2018 Krajowej Rady Sądownictwa (wyrok TSUE z 21 grudnia 2023 r., C-718/21, pkt 53).
4. Z wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (wielka izba) z 21 grudnia 2023 r., C-718/21 wynika, że rozpatrywane łącznie wszystkie elementy zarówno

systemowe, jak i dotyczące konkretnych okoliczności faktycznych, o których mowa w pkt 47–57 tego wyroku oraz pkt 62–76 tego wyroku, które charakteryzowały powołanie do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych sędziów tworzących organ odsyłający w niniejszej sprawie, skutkują tym, że ten organ nie ma statusu niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 akapit drugi Karty Praw Podstawowych.

5. Konsekwencją powyższego jest ryzyko naruszenia prawa do sądu obywatela określonego w wyżej powołanych przepisach, skutkujących między innymi tym, iż uznano że skład orzekający Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, który zwrócił się do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w tamtej sprawie, nie stanowi „sądu” w rozumieniu art. 267 TFUE i art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 akapit drugi karty praw podstawowych, w związku z czym wniosek uznano za niedopuszczalny i nie udzielono odpowiedzi na pytanie prejudycjalne. W świetle wyroku TSUE z 4 września 2025, C-225/22, sprawa w której zostaje wyznaczony do składu sędzia, ze względu na sposób powołania wskazany w powyższych okolicznościach do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego może skutkować, tym że wydane orzeczenie będzie uznane za „niebyłe” (nie wywołujące skutków prawnych).
6. Należy zauważyć, że Sąd w składzie wydającym niniejsze postanowienie został powołany w okolicznościach określonym w punkcie 2-4 uzasadnienia niniejszego postanowienia na podstawie uchwały KRS nr 331/2018. Okoliczności powołane w powyższych orzeczeniach, o charakterze systemowym, co do zasady, wyjąwszy niektóre okoliczności, jak w szczególności przeniesienie sędziego sprawozdawcy do orzekania w Izbie Cywilnej Sądu Najwyższego, odnoszą się do składu sądu wydającego niniejsze postanowienie.
7. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału, zasada skutecznej ochrony sądowej jest zasadą ogólną prawa Unii, wynikającą ze wspólnych tradycji konstytucyjnych państw członkowskich, chronioną na mocy art. 6 i 13 EKPC, potwierdzoną również w art. 47 Karty Praw Podstawowych. Zgodnie z zasadą lojalnej współpracy, sądy krajowe mają obowiązek zapewnić ochronę sądową uprawnień podmiotów prawa

wynikających z prawa Unii [wyrok TSUE z 13 marca 2007 r., C-432/05, Unibet (London) Ltd i Unibet (International) Ltd przeciwko Justitiekanslern, pkt 37-38].

Jak wyjaśnił Trybunał, art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, w zakresie, w jakim ustanawia wymóg rozpoznania sprawy, wymagającej wykładni lub stosowania prawa Unii, przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy, ma skutek bezpośredni. W związku z tym zasada pierwszeństwa prawa Unii nakłada na sąd niespełniający takich kryteriów obowiązek odstąpienia od stosowania przepisów krajowych, na mocy których powierzono mu rozpoznanie sprawy, i w rezultacie uznania się za niewłaściwym do jej rozpoznania [tak w szczególności wyrok TSUE z 22 marca 2022 r., C-508/19, Prokurator Generalny (*Chambre disciplinaire de la Cour suprême - Nomination*), pkt 74, analogicznie wyrok TSUE z 2 marca 2021 r., C-824/18, A.B. i in. (*Nomination des juges à la Cour suprême - Recours*), pkt 146].

8. Powyższe oceny i stwierdzenia w ocenie sądu w składzie niniejszym nie stoją w sprzeczności ze standardami prawa do sądu określonymi w art. 45 Konstytucji RP. Przepis ten był wzorowany na art. 6 EKPC i nie stanowi przeszkody oraz nie zawiera sprzeczności, w możliwości stosowana wskazanych wzorców prawa UE.

Wzorce wynikające z Konstytucji RP i powołanych regulacji Prawa UE jak i EKPC uzupełniają się, należy uznać, że nie znajdują się w relacji wyłączenia. Pojęcie „sąd” w rozumieniu art. 19 ust. 1 TUE (także w rozumieniu art. 267 TFUE) ma charakter unijny (zasada autonomii prawa unijnego) i nie musi pokrywać się z pojęciem sądu według prawa Państwa Członkowskiego.

W świetle wykładni systemowej, ratyfikowana umowa międzynarodowa i dokonana na jej podstawie wykładnia norm, ma pierwszeństwo i może korygować lub uzupełniać regulacje wewnętrzne państwa, w wypadku kolizji norm porządku hierarchicznego z aktami rangi ustawowej oraz aktami wykonawczymi, jak § 80 oraz § 81 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 lipca 2022 r. – Regulamin Sądu Najwyższego dotyczące przydzielania spraw, czy regulacjami rangi ustawowej dotyczącej sposobu kształtowania składu sądu (art. 91 ust. 1 i 2 Konstytucji RP).

9. Sąd Najwyższy ma kompetencje do przekazania sprawy w okolicznościach w nim określonych, innemu sądowi (analogia z art. 37 § 1 i 2 k.p.k.).

10. Po drugie, należy zauważyć, że kwestią fundamentalną, są skutki orzeczeń zapadłych w składzie, który może naruszać standardy wynikające z orzeczeń powołanych w punkcie pierwszym postanowienia jak i zauważalna w orzecznictwie praktyka podważania lub uchylania orzeczeń, w braku stosownego trybu. Należy poczynić uwagę ogólną, że za nieakceptowalne i powodujące pęknięcie systemu prawnego, należy uznać sytuacje, w której wydane orzeczenia, będą traktowane jako nieistniejące, pozorne lub nie wywołujące skutków prawnych (np. postanowienie SN z 4 grudnia 2023 r., II CSKP 426/22, z 19.01. 2024r., II CSKP 2193/22), ze względu na sposób ukształtowania sądu lub treść orzeczenia. Obywatel musi mieć zagwarantowaną pewność prawa. Wydane prawomocne orzeczenia i tytuły wykonawcze, jako indywidualne akty jurysdykcyjne prawomocne Sądu Najwyższego, od których nie przysługuje zwyczajny czy nadzwyczajny środek zaskarżenia nie powinny być podważane i rodzić niepewność co do tego czy wywołują skutki w obrocie prawnym. Dotychczasowe stanowisko Trybunału (stanowisko wąskie) nie wyłączało możliwości orzekania w sprawach, w których nie zachodzi potrzeba wykładni i stosowania prawa Unii, a więc w sprawach nie należących do dziedzin objętych prawem Unii w rozumieniu art. 19 ust. 1 TUE. Jednakże w świetle wyroku TSUE z 6 października 2021 r., C-487/19 w sprawach, które dotyczą niezawisłości sędziowskiej i statusu sądu, jest możliwy taki kierunek interpretacji, że sądem unijnym jest ten który może „potencjalnie zajmować się prawem unijnym” (stanowisko szerokie). Konsekwencją takiej sytuacji jest to, że orzeczenia sądu wydane w kwestionowanym składzie sądu, mogą być „pomijane” lub uchylane, pomimo, że od orzeczeń Sądu Najwyższego nie służy stronie środek odwoławczy lub środek zaskarżenia. Ten kierunek stosowania prawa i mechanizm pomijania orzeczenia zastosowano w orzecznictwie (postanowienie SN z 10 stycznia 2024 r., I PUO 2/24, uchwała SN z 24 września 2025r., III PZP 1/25). Zapobieżeniu wskazanemu „pęknięciu systemowemu sądownictwa” i mechanizmowi „pomijania orzeczeń” lub „uznania za niebyłe” lub „nieistniejące”, służy uznanie się za niewłaściwym (punkt 1 postanowienia) w takich okolicznościach i przekazanie sprawy składowi spełniającemu standardy wynikające z wcześniej powołanych orzeczeń (punkt 2 postanowienia).

11. Po trzecie, dodatkowo należy zauważyć, że w sprawie niniejszej nie uwzględniono wniosku o wyłączenie sędziego sprawozdawcy, który został powołany na urząd sędziego na podstawie wniosku Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej nowelą z dnia 8 grudnia 2017r. Podniesione we wniosku testowym w sprawie I ZB 100/25, okoliczności wyłącznie w zakresie podstawy prawnej powołania, w analogiczny sposób dotyczą osoby jako sędziego, sprawozdawcy w sprawie niniejszej. Istotną kwestią jest możliwość, w odbiorze obiektywnym, uznania składu za nie posiadającego przymiotu bezstronności. Wreszcie wyznaczony w sprawie został skład, obejmujący zarówno z sędziów z nadania przed 2018 r., jak i na wniosek KRS ukształtowanej w trybie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3). W przypadku tego rodzaju składów okolicznością notoryjną jest, że rozstrzygnięcia w nich nie zapadają, w związku między innymi z podniesionymi wyżej wątpliwościami. Oznaczałoby to brak możliwości nadania sprawie biegu i jej rozstrzygnięcia w rozsądnym terminie, w dotychczasowo ukształtowanym składzie.

Reasumując z tych trzech grup powodów, wobec konieczności zagwarantowania rozpoznania sprawy przez Sąd Najwyższy w składzie spełniającym kryteria sądu w rozumieniu art.267 TFUE oraz art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, i art. 47 Karty Praw Podstawowych wynikających z wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 21 grudnia 2023 r., C-718/21, oraz „sądu ustanowionego ustawą” (art. 6 ust. 1 EKPC), uniknięcia ryzyka uznania orzeczenia za nie wywołujące skutków prawnych oraz konieczności rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie, orzeczono jak na wstępie na podstawie wskazanych wyżej przepisów oraz art. 37 k.p.k. per analogiam, interpretowanego w świetle art. 4 ust. 3 TUE i art. 19 ust. 1 TFUE oraz zasad efektywności prawa Unii Europejskiej (art. 91 ust. 2 Konstytucji RP), oraz z uwagi na możliwość naruszenia zakazu orzekania „jak we własnej sprawie”.

[M. T.]

[r.g.]

